

Myndigheten för
arbetsmiljökunskap

Arbetsmiljö och hälsa i organisationer vid epidemier och pandemier orsakade av coronavirus

Författad av

Anna Nyberg, Docent, Projektledare, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala Universitet

Ingrid Demmelmaier, Docent, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Uppsala Universitet

Kristiina Rajaleid, Med Dr, Stressforskningsinstitutet, Stockholms Universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Medverkande

Stöd till projektgruppen:

Professor Ulrika Winblad, Uppsala Universitet

Forskningsassistent Ylva Lindberg, Uppsala Universitet

Forskningsassistent Wilhelm Linder, Uppsala Universitet

Referensgrupp

Grethe Fochsen, Folkhälsomyndigheten

Stefan Wiberg, Prevent

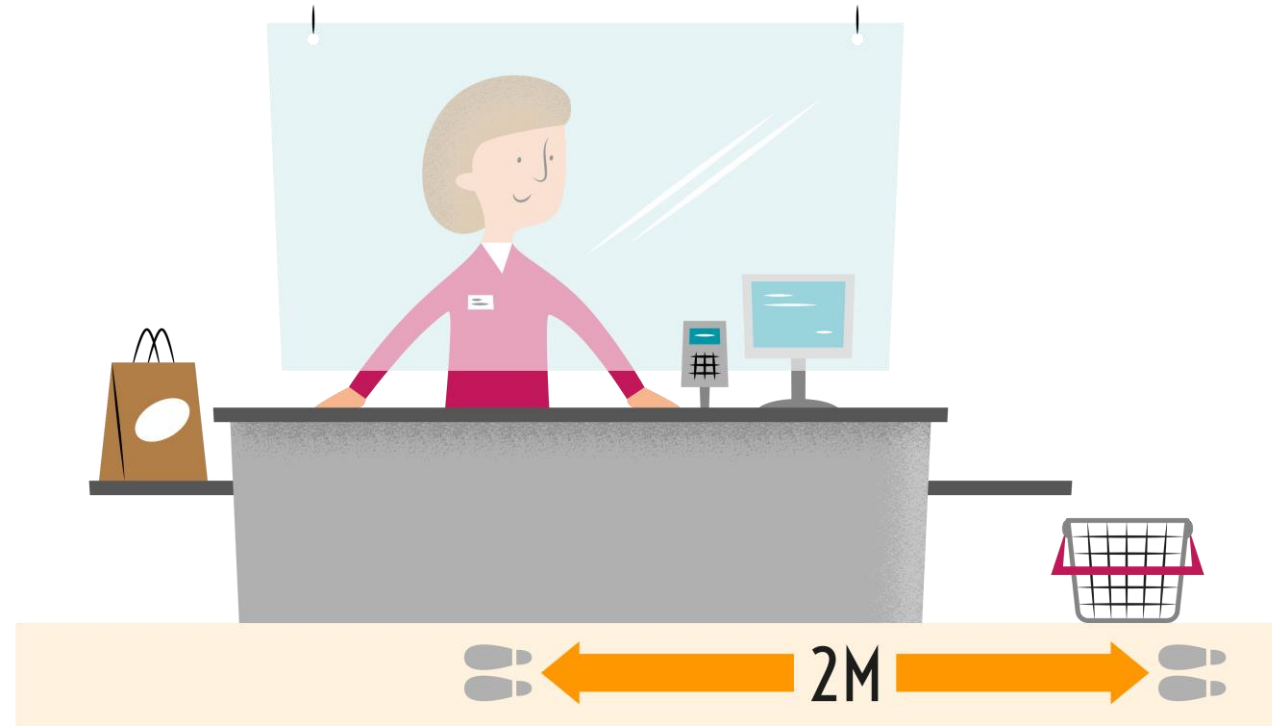
Erik Gunnarsson, Arbetsmiljöverket

Gunnar Sundqvist, SKR

Granskare

Professor Ulf Ericsson, Högskolan i Kristianstad

Docent Birgitta Wiitavaara, Högskolan i Gävle

Syfte

Att kartlägga och sammanfatta hur arbetsmiljö, arbetsmiljöarbete och hälsa påverkas vid epidemier och pandemier orsakade av coronavirus.

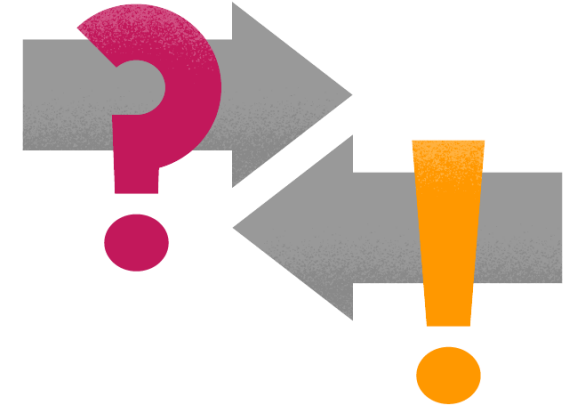

Frågeställningar

Under en epidemi eller pandemi orsakad av coronavirus:

1. Hur påverkas arbetsmiljön i organisationer?
2. Vilka samband mellan arbetsmiljö och (o)hälsa kan identifieras?
3. Vilken effekt har interventioner i organisationen för att stärka arbetsmiljön och motverka ohälsa?

För ovanstående frågeställningar, kan skillnader mellan branscher, yrken, kön, etnicitet med mera urskiljas?

Avgränsningar

Vi inkluderade empiriska studier

- som avsåg den arbetande befolkningen, som referee-granskats och som publicerats på engelska eller svenska
- om epidemier och pandemier orsakade av coronavirus (Covid-19, MERS, SARS)
- från alla delar av arbetsmarknaden
- från alla delar av världen
- med all sorts studiedesign
- avseende all sorts arbetsmiljö (organisatorisk och social, ergonomisk, personlig skyddsutrustning, risk för smitta av coronavirus på arbetsplatsen).
- avseende all sorts sjukdom, ohälsa eller besvär (psykisk ohälsa, sjukdom till följd av smitta av coronavirus på arbetsplatsen, besvär av skyddsutrustning)

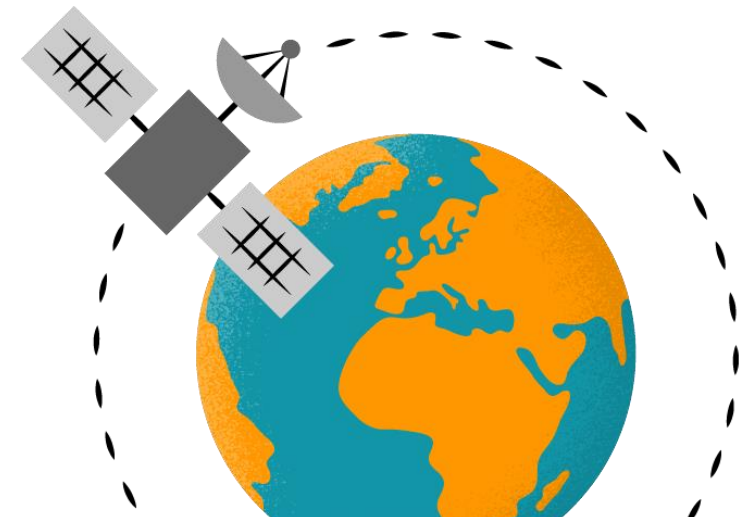
Vi exkluderade studier:

- som enbart beskrev hälsan i arbetande befolkningar utan att inkludera arbetsmiljö
- som baserades på studenter under praktiktjänstgöring
- som bedömdes hålla alltför låg kvalitet

Sökning genomfördes

- av sökspecialist på Uppsala universitetsbibliotek
- i databaserna CINAHL, PsycINFO, Pubmed och Web of Science.
- i början på oktober 2020 och inkluderar studier till och med september 2020

Resultat

Av 119 studier uteslöts 24 på grund av låg kvalitet

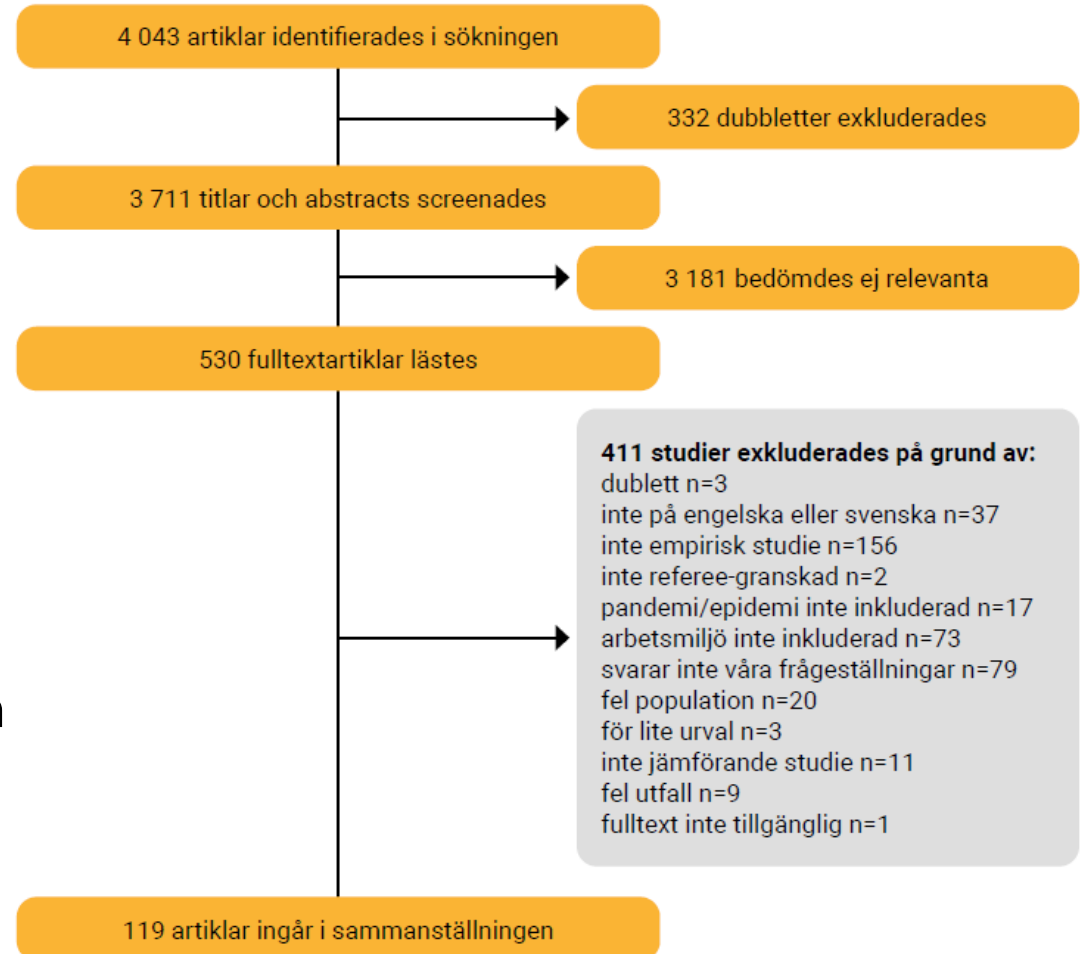
Totalt 95 studier

- 85 avser hälso- och sjukvård
- 10 avser annan verksamhet

Studierna kommer från hela världen

- endast 1 innehåller delvis svenska data

De flesta handlar om covid-19, men det är även många studier om SARS och MERS

Resultat

De flesta studier handlar om

- Organisatorisk och social arbetsmiljö och psykisk ohälsa (depression, ångest, utmattning, stressrelaterade besvär)

Det finns även studier om:

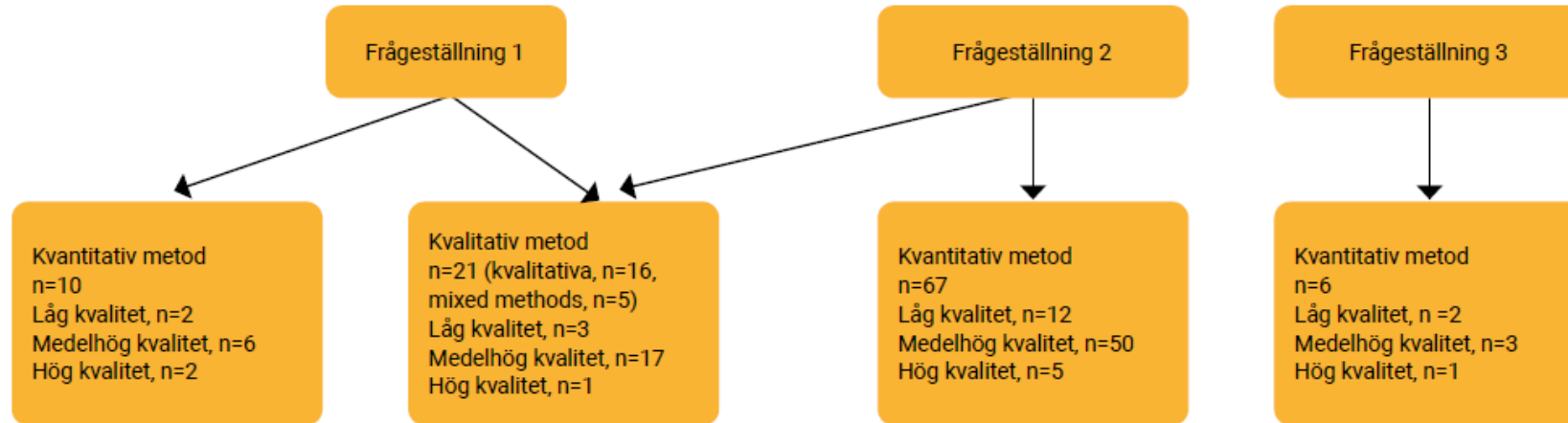
- faktorer som har samband med risk för smitta på arbetsplatsen
- fysiska besvär (hudreaktioner och huvudvärk) kopplade till användning av skyddsutrustning

Resultat från hälso- och sjukvård

85 studier av medelhög till hög kvalitet

Frågeställning

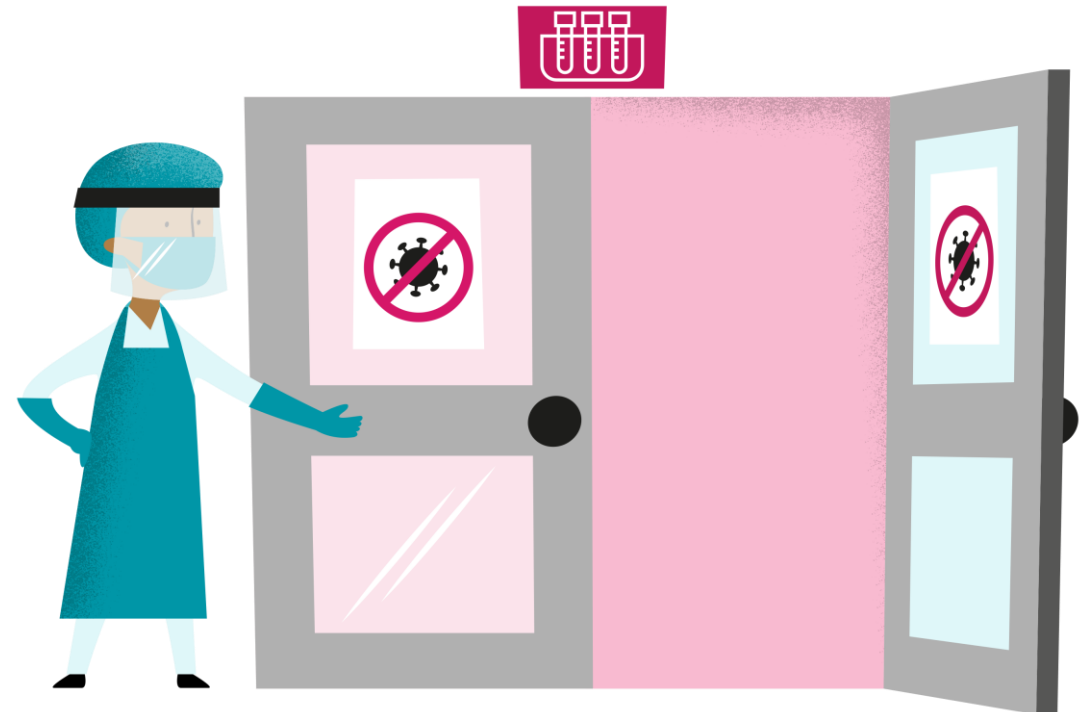
1: Hur påverkas arbetsmiljön vid epidemier och pandemier?

2: Vilka samband mellan arbetsmiljö och hälsa kan identifieras?

3: Vilken effekt har interventioner för att stärka arbetsmiljö och hälsa?

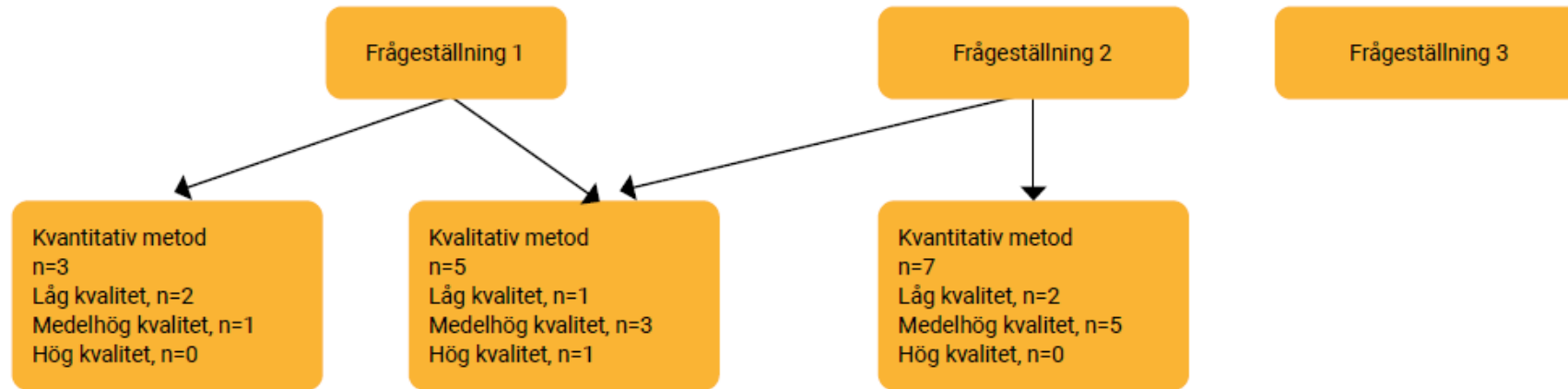
Temor inom hälso- och sjukvården

- Arbete i frontlinjen
- Höga krav
- Skyddsutrustning och risk för smitta
- Ledarskap och arbetsorganisation
- Brist på resurser
- Kompetens och lärande
- Stöd
- Stigmatisering
- Samspelet mellan arbete och privatliv
- Distansarbete

Resultat från andra verksamheter

10 studier av medelhög till hög kvalitet

Frågeställning

- 1: Hur påverkas arbetsmiljön vid epidemier och pandemier?
- 2: Vilka samband mellan arbetsmiljö och hälsa kan identifieras?
- 3: Vilken effekt har interventioner för att stärka arbetsmiljö och hälsa?

Studierna som ingår i kunskapssammanställningen presenteras

- I sju omfattande tabeller (studier av låg, medelhög och hög kvalitet)
- I löpande text (studier av medelhög och hög kvalitet)

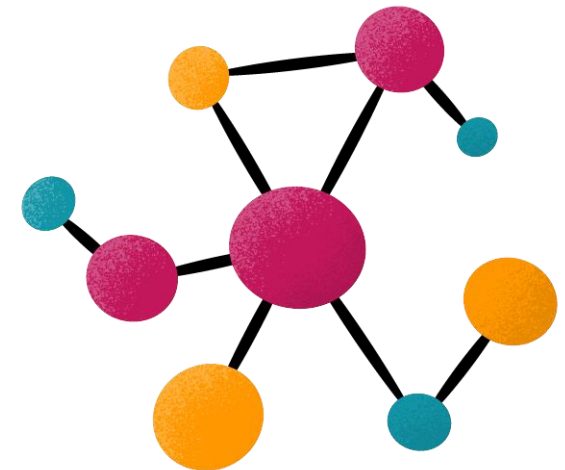
 Myndigheten för
arbetsmiljökunskap

Arbetsmiljö och hälsa i
organisationer vid epidemier
och pandemier orsakade av
coronavirus

Kunskapssammanställning 2022:5

Överförbarhet till svenska förhållanden?

- Endast en studie som delvis innehöll data från Sverige
- Samstämmighet i resultat från olika delar av världen
- Samstämmighet i resultat mellan kvantitativa och kvalitativa studier
- Stigmatisering av anställda som arbetar med smittade patienter?

Forskningsbehov

- Hur arbetsmiljö och hälsa påverkas vid epidemier och pandemier i Sverige
- Påverkan på psykisk ohälsa över tid bland anställda inom hälso- och sjukvården
- Utvärdering av interventioner för att förbättra arbetsmiljö och hälsa
- Stigmatisering av arbetsgrupper som arbetar med smittade patienter under en epidemi eller pandemi
- Hur organisationer utanför hälso- och sjukvård påverkas vid epidemier och pandemier
- Hur arbetslivet kan utvecklas genom att ta tillvara positiva erfarenheter gjorda under covid-19-pandemin

Slutsatser

Det vetenskapliga underlaget för samtliga frågeställningar i föreliggande rapport:

- Är otillräckligt (inte tillräckligt många studier)
- Har metodologiska brister (till exempel tvärsnittsstudier)

Det är för tidigt att dra entydiga slutsatser eller ge råd och rekommendationer om arbetsmiljö under epidemier och pandemier.

Vi går ändå igenom de slutsatser som har varit möjliga att dra utifrån hur det vetenskapliga underlaget ser ut.

- Endast för hälso- och sjukvård, baserat framför allt på tvärsnittsstudier

Slutsatser

1) Under en epidemi eller pandemi, hur påverkas arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården?

- Kvantitativa (hög arbetsbelastning) och kvalitativa (svåra arbetsuppgifter) krav tycks öka
- Anställda tycks snabbt behöva ställa om till nya rutiner och samarbeten, arbeta under stor osäkerhet och med brist på resurser både vad gäller personal och skyddsutrustning
- Situationen i hälso- och sjukvården tycks ställa krav på ett tydligt och närvarande ledarskap med regelbunden kommunikation och gott psykosocialt stöd till anställda

Slutsatser

2) Under en epidemi eller pandemi, vilka samband mellan arbetsmiljö och (o)hälsa kan identifieras inom hälso- och sjukvården?

Symptom på psykisk ohälsa bland anställda har samband med:

- Att arbeta med smittade eller misstänkt smittade patienter
- Brist på skyddsutrustning
- Höga krav i arbetet
- Brist på kompetens
- Brist på socialt stöd i arbetet
- Att uppleva sig stigmatiserad (att andra undviker en)

Slutsatser

Särskilt drabbade tycks vara:

- Hälsa- och sjukvårdsanställda som arbetat med smittade patienter
- Sjuksköterskor

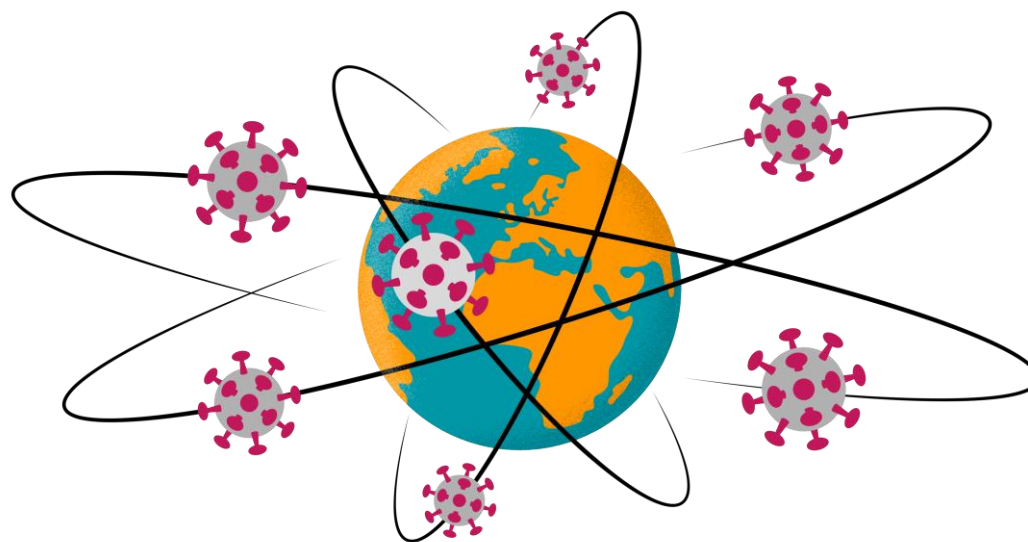

Slutsatser

I kvalitativa studier framkommer förslag på förbättringar inom hälso- och sjukvården

- Tydliga riktlinjer och kommunikation
- Utbildning (kris- och katastrof, smittskydd, skyddsutrustning)
- Styrning och organisering av arbetet
- Stödinsatser för att främja personalens hälsa
- Åtgärder mot stigmatisering
- Lära av positiva erfarenheter

Tack!

Anna Nyberg

Docent

Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap

Uppsala Universitet

